

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וישב

(חלק כה שיחה א)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וישב, יזכג כסלו, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וישב

204

חלום היא עד כ"ב שנה, כדילפינן בגמרא⁹ מיוסף גופא (ויעקב עצמו ידע זאת „מסברא“), „לכן כתב היום והשעה לדעת עד מתי יש לו תקוה“.

אמנם, לפירושו עדיין צריך ביאור: (א) לפירוש הא' – הלא הזמן והמקום אינם אלא הוספה ופרט מחוץ לתוכן החלום, ואם כן לכל לראש ה' לו לכתוב את ענין החלום עצמו; (ב) לפי הפירוש השני נוספת עוד שאלה: מה שנוגע כאן הוא (לא כל כך כתיבת היום והשעה¹⁰, אלא) כתיבת השנה והחודש, כדי לדעת „עד מתי יש לו תקוה“, בגמר כ"ב שנה, אולם כתיבת השנה והחודש אינה מוזכרת כלל במדרש! ואמנם ביפה תואר הרגיש בזה⁶ וכתב „ומכל שכן שכתב אי זו שנה ואיזה חדש“, אבל זוהי מילתא דתמיהא לומר שהמדרש החסיר את העיקר וסמך על הלומד שיבין זאת מעצמו.

ועד"ז קשה גם בנוגע לשאר הפירושים על מדרש זה, שאף הם דורשים ביאור. ולדוגמא פירוש מהרז"ו, שר' לוי דרש זאת מכך „דהוה ל' למימר זכר את הדבר או האמין“, ולכן פירש „שמר את הדבר על ידי

א. על הפסוקי „ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר“, איתא במדרש: „א"ר לוי נטל קולמוס וכתב באיזה יום ובאיזה שעה³ באיזה מקום⁵“.

וביאר ביפה תואר⁶ ההכרח בפירוש המדרש: „לפי שלא תפול שמירה במה שאין לו מציאות חוץ לנפש.. לכן פירש השמירה כפשוטה והוא שמירת הדבר בזכרונו“, ומאחר ש„שמירת הדבר בזכרון“ אינה ביד האדם לגמרי אלא אם עושה רושם וסימין⁷, על כן „נטל קולמוס וכתב כו“⁸.

ועל דברי המדרש „(כתב) באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום“, הביא פירוש נוסף⁶: כיון שהציפי לקיומו של

(1) פרשתנו לו, יא.

(2) ב"ר פפ"ד, יב. ובילקוט עה"פ – בלי שם בעל המאמר. ולהעיר דגם לפנ"ז בב"ר (שם, יא) איתא מאמר ר"ל בשם ר' חמא ב"ר חנינא, וכן בב"ר שם לאח"ז – ר"ל בשם רבי חמא ב"ר חנינא (והובא בילקוט ובשכל טוב (א"ר לוי) בהמשך א' (ובשינוי) עם המאמר שבפנים. ע"ש). ואכ"מ.

(3) צ"ע הכוונה – שעת החלום (הא, או הב) שעת הסיפור?

(4) כ"ה בב"ר דפוס ווילנא (וביפ"ת, נזר הקודש ועץ יוסף הנדפס – „ובאיזה“). וביל"ש שם – גם לפנ"ז „באיזו“ (בלי ו').

(5) במדרש לקח טוב ליתא „באיזה מקום“ וראה ב"ר הוצאת תיאודור-אלבק הגירסא „נטל קולמוס וכתב היום והשעה והמקום“. וראה חילופי נוסחאות שם.

(6) בהשלם. וראה לשונו ביפ"ת הקצר (הנדפס בב"ר הוצאת ווילנא).

(7) ומציין למ"ש בעל העקידה שער צ.

(8) ובעץ יוסף לב"ר שם: מדאמר שמר את הדבר משמע ששמרו וכתבו בפנקסו.

(9) ברכות נה, ריש ע"ב. והוא מאמר ר' לוי בעל המאמר דנטל קולמוס כו' דב"ר כאן. ולהעיר דבמדרש לקח טוב שם ממשיך „מיכן אמרו חכמים לעולם יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנים“.

(10) והרי לא מודגש במחז"ל הנ"ל עד כו' – כעת (ראה מחז"ל עה"פ וירא ית, יוד – תנחומא שם יג. ועוד).

שמיר" (על דרך מה שנאמר¹¹ „חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר“), כי מאחר „שהי' חלום של נבואה, ניתן לכתוב ולדרוש כמו נבואת אדם ונח ושל אבות . . וכמו כל ספר בראשית למאן דאמר¹² מגילות נכתבה“ –

שגם לפירושו השאלות הנ"ל במקומן, שהעיקר הי' צריך להיות כתיבת תוכן החלום, וכן שעיקר הזמן – השנה והחודש – חסר מן הספר.

ונוסף לזה צריך ביאור לפירוש: מאי שנא חלום יוסף, שהי' „חלום של נבואה“, ועל כן „ניתן לכתוב ולדרוש“ והכתוב מדגיש שיעקב כתבו, מכל שאר הנבואות (שבספר בראשית), וכל ספר בראשית, שכולם כתובים בספר בראשית, ולא נזכר¹³ שאברהם, יצחק או יעקב כתבום.

ב. לכאורה יש לומר בפירוש דברי המדרש – ובהקדים הביאור בשאלה הפשוטה¹⁴:

מאחר שיוסף ידע שיחס אחיו אליו הוא „וישנאו אותו“¹⁵, למה סיפר להם את חלומותיו – והרי ידע שהדבר יעורר בהם תוספת שנאה? ובפרט קשה – שגם לאחר שסיפר להם את חלומי הראשון, ואזי „ויוסיפו עוד שנאו אותו“¹⁶, אעפ"כ סיפר להם את חלומי השני!

ואחד הביאורים בזה במפרשים¹⁷ הוא, שהיא הנותנת: יוסף ידע שאחיו שונאים אותו, ועל כן כאשר חלם כי „קמה אלומתי וגם נצבה והנה תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי“¹⁸, ובידעו ש„כל החלומות הולכים אחר הפה“¹⁹, כלומר על-פי פתרון החלום [היינו שגם כאשר הפתרון פשוט ובוטל לעין, יכול ה„פה“ לפתרו באיזה אופן שרוצה] – אזי „ויאמר אליהם שמעו נא החלום הזה אשר חלמתי“²⁰, על מנת שיפתרו לו את חלומי באופן הרצוי להם²¹.

אבל עדיין צריך עיון: מאחר שהשבים פתרו את החלום – „המלך תמלוך עלינו אם משול תמשול בנו“²², למה לא פתרו את החלום השני?

ולאידך גיסא – הפכו בנוגע ליעקב, שפתר רק את החלום השני (ולא מצינו אפילו שיוסף סיפר ליעקב את החלום הראשון).

וי"ל שזה גופא הטעם²³ לכך שיעקב פתר את החלום השני – „הבוא נבוא אני ואמך ואחייך להשתחוות לך

(17) ראה אברבנאל כאן. אוה"ח שם. גו"א לז, יוד (ובשפ"ח שם (בשם מהרש"ל) – אלא דשם שרצה שיפתרו אותו לטוב, שיהי' מלך. ועד"ו בש"ך עה"ת שם, ו) – ולהעיר דברש"י אין אפילו רמז לכ"ז! וכן – שבהערות דלהלן.

(18) לז, ו.

(19) ברכות שם בסוף העמוד. וראה גם שם נו,

א.

(20) לז, ו.

(21) ראה זהר פרשתנו קפג, ריש ע"ב: דאלמלא אינון דאהפכו ל' לגוונא אחרא הכי מתקיים. וראה פי' אור החמה שם.

(22) לז, ח.

(23) ראה במקומות שבהערה 17. צפע"נ עה"ת פרשתנו לז, יוד. וראה גם ש"ך עה"ת שם, ט.

(11) ירמ' יז, א – הובא בפי' מהרז"ו שם.

(12) גיטין ס, א.

(13) להעיר מפרש"י גיטין שם ד"ה כתוב עלי.

(14) ראה אברבנאל בשאלה הי"א. אוה"ח לז, ה.

(15) פרשתנו לז, ד.

(16) שם, ה: ח.

ארצה" – לפי שחלום זה נותר בלי פתרון (מצד השבטים).

ולהוסיף: מאחר שיעקב אמר זאת בלשון של תמיהה²⁴, ויתירה מזו – „ויגער בו אביו“, „להוציא הדבר מלב בניו שלא יקנאוהו“²⁵, על כן, לאחר זה ובהמשך לזה – „ואביו שמר את הדבר“, „נטל קולמוס וכתב באיזה יום כו“, והיינו בתור המשך וביאור לפתרון החלום²⁶ לאמתתו – שיתפרש החלום „אחר הפה“ של פתרון יעקב באופן של תמיהה קיימת ומשומרת, שבודאי יתקיים כך.

ועפ"ז י"ל שמטעם זה לא הי' צורך בכתיבת תוכן החלום, שכן את זאת פתר כבר יעקב, והכתיבה לא באה אלא כדי לתת תוקף לכך שכוננו בפתרון היא קיום והתאמתות הדבר²⁷.

אבל עדיין אינו מוסבר מהו הטעם לכך שיעקב בחר לכתוב דוקא פרטים אלו – „באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום“.

ג. וי"ל הביאור בכל זה, ובהקדים ענין²⁸ „מעשה אבות סימן לבנים“²⁹: הענינים שישנם אצל הבנים, בני

(24) ולהעיר מזהר פרשתנו (שם, סע"א ואילך ובניצוצי אורות ובהמובא בניצוצי זהר (שם) בנוגע חלום הא' דלפי שאמרו פתרון החלום בלשון תמי' המלך תמלוך כו', „גרמו לי' לסלקא חלמי' תרין ועשרין שנין דאתעכב“.

(25) שם לו, יוד ובפרש"י.

(26) ראה פני דוד להחיד"א פרשתנו אות כד.

(27) להעיר מש"ך עה"ת ר"פ עקב סד"ה ובזוהר כו'.

(28) ראה לקו"ש חט"ו ע' 76. וש"נ.

(29) רמב"ן עה"ת לך יב, ו. ובכ"מ – נסמנו בלקו"ש שם הערה 10.

ישראל במשך הדורות, הנה הסימן ונתינת הכח³⁰ עליהם היא ממעשה (שלשת) האבות³¹, אברהם יצחק ויעקב.

והנה הקשר בין „מעשה אבות“ למעשה הבנים הוא בדוגמת השייכות שבין אב לבן בעולם הזה הגשמי, שיש בה שלשה שלבים³²:

(א) בעוד הבן כלול במוח האב. שם מציאותו (ועל אחת כמה וכמה התחלקות אבריו) של הבן אינה קיימת, והכל אינו אלא מציאות אחת – (חלק מ)מוח האב.

(ב) כאשר הבן יוצא ונבדל ממוח האב עד שנעשה מציאות בפני עצמו, עם רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו. ואף שהבן בכל מציאותו, „נמשך ממוח האב שאפילו צפרני רגלו נתהוו מטפה זו ממש“, הרי הוא נעשה למציאות נפרדת בפני עצמו.

(ג) המדריגה הממוצעת המקשרת בין הבן כפי שהוא בשרשו במוח האב אל הבן כפי שנעשה למציאות בפני עצמו, והיא, מציאות הבן במשך חדשי העיבור³³. בזמן זה מתחילה התהוות מציאותו כדבר בפני עצמו³⁴ – האברים

(30) ע"ד סימני טהרה דבהמה שלא רק מבררין אלא עושים טהרה – ראה צפע"נ על הרמב"ם ריש הל' מאכלות אסורות. לקו"ש ח"א ע' 222 ואילך ובהנסמן שם הערה *1.

(31) אף שלגבי בנים דלאחרי מ"ת נכלל במעשה אבות גם מעשה השבטים (ראה במקומות שנשמנו בלקו"ש חט"ו שם הערה 12). ולהעיר דאין קורין אבות (סתם) אלא לשלשה (ברכות טז, ב. וראה תו"א ר"פ וארא. וראה גם לקו"ש ח"י ע' 97 ואילך ובהערות שם).

(32) בכל הבא לקמן – עיין תניא פ"ב.

(33) מציאות נפרדת – בבטן האם.

(34) ממוח האב. אף שלכמה דיעות ודינים עובר ירך אמו הוא (ראה שד"ח כללים מע' ע' כלל סב).

(* ראה גם בהנסמן לעיל ע' 154 הערה 39. המו"ל.

לאחר מכן באה מציאות הבנים כפי שנעשים למציאות בפני עצמם, והיינו עבודת כל ישראל במשך כל הדורות, אשר התחלתה היא בגלות וגאולת מצרים, ומאז היא נמשכת כל משך שית אלפי שנים שנים זהוי עלמא – בדרכים ואופנים שונים החלוקים זה מזה בפועל בעבודת ה'.

וישנו הממוצע המקשר בין האבות ו"מעשה אבות" אל הבנים ועבודתם, וזאת על ידי השבטים בני יעקב: אע"פ שאצל השבטים כבר החלו חילוקי המדרגות בעבודת ה' בין הנשמות⁴², הנחלקות ל"ב שבטים, י"ב שערים ודרכים בעבודת ה', אשר כל אחד במסילתו יעלה⁴³, הרי מאידך במדרגתם ובעבודתם נמצאת פעולת יעקב אביהם, ועל כן על ידם נפעל ומתקיים החיבור בין הפרטים – עבודת הבנים – ובין ה"כלל", "מעשה אבות".

ה. וזהו גם החידוש שבפרשת וישב:

בפרשיות הקודמות בתורה (מפרשת לך ואילך) מדובר אודות האבות, וכל הענינים המופיעים בהן הם פרטים ב"מעשה אבות"; משא"כ בפרשת וישב החידוש הוא, שבה מתחיל הסיפור

מתחלקים זה מזה ומציאות הבן יורדת מדרגות רבות, עד ש"ירדה ממדרגה למדרגה להשתנות ולהתהוות ממנה צפרנים"; ואעפ"כ כל זה הוא המשך של טיפת מוח האב, במקומה של הטיפה, אשר מתחלקת לאברים פרטיים.

ומכאן זה גם לאחר מכן, וכל ימי חייו, הבן וכל פרטי האברים שלו קשורים אל מוח האב, כדברי רבינו הזקן בתניא³⁵ (ואפילו בנוגע לצפרנים של הבן) – "וגם עכשיו בבן יניקת הצפרנים וחיותם נמשכת מהמוח שבראש (הבן)³⁶", והרי המוח שבראש הבן הוא טיפת מוח האב³⁷.

ד. על-ידך ומעין זה הוא בנוגע ליחס האבות של כלל ישראל אל כללות עבודת ישראל שבמשך הדורות:

ישנה מציאות הבנים כפי שהם כלולים באבות, אשר "אין קורין אבות אלא לשלשה"³⁸, ובפרט יעקב, "בחר שבת אבות"³⁹, ו"שופרי' דיעקב מעין שופרי' דאדם הראשון"⁴⁰ – שכולל את כל הנשמות⁴¹. ומצד מדרגה זו גם אין התחלקות אמיתית בעבודת הבנים, והכל הוא חלק מן הכלל – מעשה אבות.

(35) שם.

(36) ראה ליקוט פירושים כו' לתניא שם ע' פא סנ"ו.

(37) ראה ליקוט פירושים שם. וראה גם שם ע' צו ד"ה עודנה קשורה.

(38) ברכות טז, ב. וראה גם זח"א רטז, סע"ב.

(39) ב"ר פצ"ו, א. וראה זח"א קיט, ב. קמז, ב. ועוד. וראה גם שם פרשתנו קפ, א (ועוד): שלימו דאבהן.

(40) ב"מ פד, א. ב"ב נח, א. זח"א לה, ב. קמב, ב. ועוד.

(41) אגה"ק ס"ז (קיא, סע"ב). דרמ"צ כט, א. ובכ"מ.

(42) ולהעיר דהתחלקות השבטים ונתינת השמות להשבטים (שבוה מתבטאה עבודת כאו"א בפ"צ) באה בפועל ע"י האמהות – ראה לקו"ש ח"י שם. ועפ"י תומתק השייכות להמשל הנ"ל סעיף ג, דהתחלת מציאות הבן והתחלקות אבריו באה ע"י שהותו תשעה חדשים בבטן האם.

(43) שלכן קרי"ס ה"י ל"ב גזרים (ראה לקו"ת צו יז, רע"א. מאמרי אדה"י – פרשיות ח"א ע' רנט ואילך. ועוד) וכן חלוקת א"י היתה ל"ב שבטים (ראה לקו"ת מסעי צד, א ואילך (נסמך בלקו"ת צו שם). ועוד. וראה לקו"ש ח"י ע' 11 הערה 39).

כי עיקר ענין עבודת הבנים קשור לגלות וגאולת מצרים, שכן גלות מצרים כוללת את כל שאר המלכויות⁵⁰ והגלויות⁵¹, וגאולת מצרים היא השורש הכולל את כל שאר הגאולות⁵².

ונמצא, שפרשת וישב היא המעבר ממעשה אבות למעשה בנים – עבודת הבנים, הנחלקת בכללות לשני הזמנים (והעבודות) הנ"ל, גלות וגאולה.

וזהו גם הטעם לכך שהתחלת הפרשה היא בחלומות של יוסף, שכן פנימיות הכוונה שבזה היא לא רק הבשורה על ענין מלכותו של יוסף (במצרים), אלא – נבואה בנוגע לכללות קיום ברית בין הבתרים, גלותם וגאולתם^{52*} של ישראל⁵³.

תוד"ה ה"ג ונתגלגל*.) ובתנחומא פרשתנו ג בסופו: אר"י מחשבה עמוקה נטלת עם אברהם בין הבתרים כו', וממשיך, "אמר רבי יהודה ב"ר שלום .. חשב היאך להורידו בכבוד והביא עלילה שיאהב יעקב ליוסף וישנאוהו אחיו וימכרוהו כו' וירד יעקב ובניו". ועד"ז שם ד.

(50) דכל המלכויות נק' ע"ש מצרים (ב"ר פט"ז, ד).

(51) ראה ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא. ספר הליקוטים שם. וראה לקר"ש חט"ז ע' 91.

(52) דבגאולת מצרים נתחדש ענין פתיחת הצינור דגאולה (ד"ה כימי צאתך תשיח רפי"ב. וראה גבורות ה' למהר"ל פס"א בתחלתו).

(52*) ראה ב"ר פרשתנו (ר"פ פה): שבטים היו עסוקין במכירתו של יוסף ויוסף ה' עסוק כו' ראובן ה' עסוק כו' ויעקב ה' עסוק כו' ויהודה ה' עסוק כו' והקב"ה ה' עוסק* בורא אורו של מלך המשיח. ומובן מזה דמאורעות הפרשה היו לא רק הקדמה ליידידת ישראל למצרים אלא לכללות סדר (עבודת ישראל ב) הגלות עד להגאולה שע"י מלך המשיח.

(53) ראה גם לקו"ש ח"ה ע' 183 ואילך ובהערות שם.

אודות השבטים (ופעולותיהם) כפי שהם בפני עצמם.

וזהו גם שתוכן פרשה זו הוא – הסיבה וההתחלה שממנה נשתלשלה הירידה לגלות מצרים,

– כדרשת רז"ל⁴⁴ על הפסוק⁴⁵ "וישלחהו מעמק חברון", "בעצה עמוקה של אותו צדיק שקבור בחברון דכתיב⁴⁶ ידוע תדע כי גר יהי זרעך", "ופירש רש"י⁴⁷ "והוא תחילת סיבת ירידת ישראל למצרים"; (ועוד זאת –) בכך מתחילה הפרשה כולה, היינו שזהו ראש הפרשה, וכפירוש רש"י⁴⁸ על "אלה תולדות יעקב יוסף" – "ואלה של תולדות יעקב אלה ישוביהם וגלגוליהם עד שבאו לכלל ישוב סבה ראשונה יוסף בן שבע עשרה וגו' עי"ז נתגלגלו וירדו למצרים⁴⁹" –

(44) סוטה יא, רע"א (הובא בפרש"י פרשתנו לז, יד – בשנינו ל' קצת). ובב"ר (פרשתנו) שם, יג – בשינויים. וראה לקמן הערה 49. ובהנה פרשתנו קפד, א: וכי יעקב שלימא דהוה רחים ל' ליוסף כו' והוה ידע דכל אחיו הוה סנאין ל' אמאי שדר ל' לגבייהו אלא איהו לא חשיד עלייהו דהוה ידע דכלהו הוה זכאין ולא חשיד לון אלא גרים קב"ה כל דא בגין לקיימא גזרא דגזר בין הבתרים (ראה לקוטי לוי"צ לזהר שם – ע' קמז*). השינויים בין הגמרא והזהר – נתבארו בשיחת מוצש"ק פ' וישב תשל"ט.

(45) פרשתנו שם.

(46) לך טו, יג.

(47) סוטה שם ד"ה וישלחהו.

(48) לז, ב.

(49) וראה שבת י, ב: לעולם אל ישנה אדם בנו בין הבנים שבשביל משקל שני סלעים מילת שנתן יעקב ליוסף יותר משאר בניו נתקנאו בו אחיו ונתגלגל הדבר וירדו אבותינו במצרים (וראה שם

(*) ושם נדפס בתחלת ההערה מקומו בזהר "שם" (בהמשך להערה שלפני"ז על זהר שם דף קפ, ב), והוא ט"ס וצ"ל: קפד, א.

(*) ועד"ז בזהר פרשתנו קפד, טע"ב ואיל"ל.

(*) כ"ה בב"ר לפנינו. וביל"ש, מביא אורו" (וחסר

— בשאר הענינים המסופרים בפרשה, הכוונה שבדברים (היותם הסיבה והאמצעי לקיום גזירת בית הבתרים בפועל) לא באה בגלוי בדיבוריהם ובמעשיהם של יעקב והשבטים; משא"כ בחלומות יוסף, שהיו (כנ"ל) נבואה, נמצאת כללות מעשה הבנים⁵⁴.

ו. ועפ"י יובן גם ענין „ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר“:

כל השבטים היו „שבטי י"ה“, ומובן ששנאתם וקנאתם כלפי יוסף לא היתה שנאה וקנאה פשוטה, ח"ו וח"ו (ובפרט שבכתוב כאן, לאחר סיפור החלומות, נאמר „ויקנאו בו אחיו“, על דרך „ותקנאו“⁵⁵ רחל באחותה⁵⁶, היינו שחלומות אלו היו בעיניהם הוראה מלמעלה על מעלותיו של יוסף כו⁵⁷).

54 כי בהענינים שהיו קשורים בפעולות יעקב — כמו וישלחהו מעמק חברון, צ"ל שלא נתלבשו בגלוי בדיעתו של יעקב, ולכן מפרשים רז"ל (סוטה שם) בעצה עמוקה של אותו צדיק — אברהם (ראה לקו"ש שם ע' 184 — בשוה"ג להערה 19)*; ועד"ז מה שישאל אהב את יוסף מכל בניו (כמרז"ל הנ"ל הערה 49). משא"כ בנוגע לחלומותיו של יוסף שהם נבואה מלמעלה ואינו ענין שמכריח בחירת ופעולת האדם, וע"י פתרון הפה אפשר לשנותה. וכו'. 55 ויצא ל, א — ובפרש"י שם, פשוטו של מקרא.

56 ע"ד קנאת סופרים תרבה חכמה (ב"ב כא, א) ועוד. וראה אוה"ת להצ"צ עה"פ (בראשית כרך א' ריח, א ואילך).

57 ראה אברבנאל שם. ועוד.

שם: ויוסף ה' עסוק בו ויעקב ה' עסוק. ובב"ר הוצאת אלבק; הקב"ה בורא אורו. וראה חילופי נוסחאות שם.

(*) ובפרט לפי הזהר הנ"ל הערה 44.

אלא⁵⁸ ה' זה ענין הקשור ל„מעשים טובים“, עבודת ה'⁵⁹:

בשעה שהתחילה התחלקות המדריגות בין בני ישראל — הן מצד הגברא, שלאחר תקופת האבות באים חילוקי המדריגות בעבודת ה' שאצל השבטים; והן מצד הזמן והחפצא והעבודה, שאירעה הסיבה הקרובה לירידת ישראל למצרים, ובכך החל קיום ברית בין הבתרים אצל הבנים (וממילא — עבודת הגלות והגאולה⁶² של הבנים) —

הנה באותה שעה החלה להיות ניכרת ומורגשת ההתחלקות בין אופני העבודה, ובכל אחד הורגשה המעלה שבמדריגתו ועבודתו הפרטית⁶⁰. ולכן, כאשר באה ההוראה מלמעלה (בחלומות של יוסף) אודות יתרון מעלת העבודה של יוסף⁶¹, ואשר על ידו דוקא תבוא לידי פועל עבודת בני"י בגלות⁶²,

58 וראה זהר שבעה"ה 44.

59 להעיר מש"ך עה"ת פרשתנו לו, בסופו: מצאתי כתוב שאמר ויקנאו בו, לא אמר אותו כמו שאמר ויקנאו אותו פלשתים, בו בחילוף א"ת ב"ש ש"יין פ"ה ועם ה' אותיות גימ' שכינה, והנעלם ה"ס שכינה תתאה ולזה נתקנאו בו אחיו. וראה גם מאמרי אדה"ז — פרשיות ח"א ע' רח. תו"ח ס"פ ויגש (צד, ד).

60 להעיר גם ממשנת (לקו"ש ח"ו ע' 342 ואילך. חכ"ב ע' 139 ואילך) במרז"ל (יבמות סב, ב) בנוגע לתלמידי רע"ק ש„לא נהגו כבוד זה לזה“. וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 88 בביאור מרז"ל (כ"ב עה, א) שלעת"ל כל אחד ואחד נכוה מחופתו של חבירו.

61 ראה נחמד למראה לב"ר ריש פרשתנו פפ"ד, ט (ח).

62 ראה בארוכה תו"א ויגש מד, א"ב (תו"ח שם צג, א ואילך. ועוד) דבסדר השתלשלות עתה יוסף הוא למעלה מיהודה [אלא דשם מדובר בבחי' יוסף לגבי יהודה, ולכן עשרת השבטים

בנקודת זמן אחת, ובנקודת מקום אחת, ונקודה זו כוללת את כל המדריגות והעבודות של כל הזמנים והמקומות⁶⁴.

[ולכן לא אמר ר' לוי, וכתב השנה והחודש, אלא – יום⁶⁵ ושעה (מלשון „באותה שעה” שבמאמרי חז”ל, שפירושו רגע, או – המשך זמן שנקודתו אחת)⁶⁶, כדי לבטא את נקודת הזמן שבזה],

ומצד זה, בכל עבודה של הבנים – בכל זמן ובכל מקום – יכולה להיות מורגשת נקודת ועצם העבודה כפי שהיא מצד האב, ומכך נובעים שני הענינים הנ”ל: א) אין מעורבת בדבר (כל כך) מציאות העובד, אלא מורגשת העבודה מצד עצמה, היותה רצון העליון. ב) ניכר ומורגש שכל פרט בעבודה נוגע לכללות ותכלית הכוונה, לעשות דירה לו יתברך בתחתונים, כאשר „והי”⁶⁷ ה' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהי' ה' אחד ושמו אחד.

המביאה לאחר זה את הגאולה – פעל הדבר אשר „ויקנאו בו אחיו”⁶⁸, קנאה על כך שמילוי הכוונה האלקית בא דוקא ע”י אופן העבודה של יוסף, אע”פ ש(גם) אופני העבודה שלהם הנם אופני עבודה אמתית בעבודת ה'.

ועל כך ממשיך הכתוב „ואביו שמר את הדבר” – יעקב „שמר את הדבר” (ולא את „חלומי של יוסף” וכיוצא בזה): אצל יעקב, בתור אב, לא הורגשה ההתחלקות שבעבודה, שעבודה פלונית מתקיימת על ידי שבט פלוני, ועבודה אחרת על ידי שבט זולתו, והעבודה העיקרית היא על ידי יוסף; אלא „שמר את הדבר”, ה”דבר” עצמו, שמהותו היא ה”שמש גו’ לוי” (ליוסף).

כלומר, אין כאן אלא ענין אחד – מילוי הרצון העליון והכוונה האלקית להיות לו יתברך דירה, וממילא (א) לא העובד מורגש כי אם העבודה, (ב) בכל עבודה ניכר ומורגש שהיא מביאה לידי (והיא חלק מ)כללות הכוונה.

ז. ועפ”י יובן החידוש בדברי ר' לוי ש”נטל קולמוס וכתב כו””: על ידי זה פעל יעקב שכשם שאצלו, במעשה אבות, ה' זה בבחינת „שמר את הדבר” – כן יוכל להיות, ואכן יהי' בפועל, בעבודתם הפרטית של פרטי בני ישראל במשך הדורות.

וזהו פירושו „וכתב באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום”: יעקב הכניס והכליל את כל חילוקי המדריגות

(64) ראה תו”ש פרשתנו כאן אות צב (”מכת” רמזי ר”י) בהמשך לדברי ר”ל – „וזהו שמר רש”י.”

ועפ”י י”ל שהוא ע”ד המבואר בד”ה פנים בפנים תרנ”ט (סה”מ תרנ”ט ע’ קצא ואילך) ענין הממוצע בין משפיע ומקבל [ועד”ז למעלה הממוצע דצמצום הראשון], שמעלים ומצמצם את הפנימיות, והוא בחי' נקודה אחת לבד – והוא בחי' רשימו, רושם מכללות האור – דנקודה זו נושאה בעצמה כל הפנימיות והעצמיות דהשכל ההוא. עיי”ש. משא”כ כמו שהוא במעשה אבות מצ”ע י”ל שהוא ע”ד מה שלפני הצמצום שיער בעצמו בכח כל מה שעתיד להיות בפועל. וצ”ע ואכ”מ.

(65) וצ”ע”ק כתבו גם „יום” ואפ”ל עפמחז”ל דכל יומא עביד עבידת”י (זח”א רה, סע”א. זח”ג צד, רע”ב. וראה זח”א רסד, ב).

(66) וראה לקו”ש ח”כ ע’ 86, הערה 4, 8.

(67) זכרי’ יד, ט.

שייכים ליוסף; אבל בפרטיות הרי בבחי' זו ישנן כמה מדריגות (עשר).

וראה לקמן ע’ 252 ואילך.

(68) להעיר שאפילו לעת”ל צדיק נכחו מחופתו

של חברו (ראה לעיל הערה 60).

ת. ידוע⁶⁸ שהפסוק הנ"ל, "ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר" קשור לרבינו הזקן ולגאולת י"ט כסלו.

החסידות הכללית, אור כללי) – אלא שאור החסידות כמו שהוא נמשך בהשגה⁷³.

וכיון שכל הענינים שבשייכות לרבותינו נשיאינו הרי הם בודאי מדויקים, צריך לומר, שתוכן, "ואביו שמר את הדבר" בקשר לרבינו הזקן כולל גם את החידוש ב, "ואביו שמר כו" לפי פירוש המדרש, "נטל קולמוס וכתב כו".

וזהו הפירוש ב, "פוצו מעינותיך חוצה"⁷⁴ (שהתחיל בעיקר לאחר הגאולה ד"ט כסלו⁷⁵) – שהמעין עצמו (לא רק "התפשטות" של המעין, כי אם העצם של המעין) מגיע חוצה⁷⁶ (ובאדם עצמו הרי "החוצה" שלו – אלו המדות וכח השכל שבו⁷⁷).

ויש לומר הביאור בזה:

ידוע שתורת החסידות כפי שהיתה אצל, "אבות החסידות" – אצל הבעש"ט והמגיד⁶⁹ – היתה באופן כללי (ולכן הנה בסדר הספירות הבעש"ט והמגיד הם ב' הבחינות דספירת הכתר, עתיק ואריך⁷⁰); ורבינו הזקן, ע"י גילוי תורת חסידות חב"ד, חידש את התלכשות תורת החסידות בהשגה⁷¹, ומצד ההתלכשות בהשגה (פנימיות) נעשית ההתחלקות לפרטים בעבודת ה' ע"פ דרך החסידות, עד שכל עבודה היא ענין בפני עצמו⁷².

וכדי לפעול את החיבור של ה"מעין" עצמו (האור הכללי של תורת החסידות) עם המעין כפי שהן ב, "חוצה" (התלכשות בהשגה) – נדרשה פעולה מיוחדת מצד המגיד (ו"ל בדרך אפשר – ע"ד הנ"ל ביעקב, כשהוצרך לפעול את החיבור של מעשה אבות עם מעשה הבנים) – "ואביו שמר את הדבר".

וזהו מה שקודם הסתלקותו אחז

אלא שהגילוי של תורת חסידות חב"ד ע"י רבינו הזקן אינו באופן שע"י התלכשות תורת החסידות בהשגה נעשית מחמת זה ח"ו וח"ו ירידה באור החסידות (לגבי מה שה' אצל אבות

73) ויתירה מזו – ע"י נעשה שלימות כביכול בתורת הבעש"ט, כי ע"י התלכשות של תורת החסידות בהשגה נמשך עצם פנימיות התורה (ד"ה פדה בשלום תרפ"ה בשם אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע – י"ט כסלו עטר"ת (נדפס בסוף ס' השיחות תורת שלום הוצאת קה"ת תשמ"ג)). – וראה במקומות שבהערה שלפנ"ו. ובהערה 75. וש"נ.

74) מענה המשיח הבעש"ט שיבוא לכשיפוצו מעינותיך חוצה (הבעש"ט באגרתו הידועה ע"ד עליית הנשמה שלו בשנת תק"ז – נדפסה בסו"ס בן פורת יוסף. כתר שם טוב בתחלתו. ועוד).

75) תורת שלום ס"ע 112 ואילך.
76) ראה לקו"ש ח"י ע' 106 ואילך. חט"ו ע' 282 ואילך. וש"נ.

77) ראה אוה"ת לתהלים (יהל אור) ע' תנה, שהמדות (ז"א) נק' חוץ לגבי חו"ב. ואולי י"ל, שגם המוחין נק' חוץ לגבי האמונה שלמעלה מהשכל ובפרט לגבי עצם הנפש (ראה לקו"ת ויקרא ד, ב).

68) ראה קיצורים והערות לתניא ע' קכ. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' רסב"ג.

69) ראה לקו"ד ח"א (כב, א) בנוגע ברכת שעשה נסים לאבותינו (שאמר אדה"ז, שהם הבעש"ט והה"מ).

70) ספר השיחות תש"ה ע' 60.

71) ראה ס' השיחות תורת שלום ע' 26. ע' 113 ואילך.

72) ראה לקו"ש ח"ט ע' 158 ואילך. ח"ט ע' 248.

המגיד בידו של רבינו הזקן ואמר –
 "ט כסלו הוא ההילולא שלנו"⁷⁸:

הזקן "י"ט כסלו הוא ההילולא שלנו",
 ועי"ז נפעל חיבור המעין עצמו, כפי
 שהוא אצל אבות החסידות, עם
 המעינות כפי שהם יוצאים ומגיעים
 חוצה.

(משיחות ש"פ וישוב תשט"ו);

ש"פ מקץ תש"מ)

לפני הסתלקותו של המגיד⁷⁹,
 כאשר הגיעה העת להתחיל את גילוי
 תורת החסידות באופן של "יפוצו
 מעינותיך חוצה" – אור החסידות כפי
 שנמשך בהתלבשות בהשגה – באופן
 של "יתפרנסון"⁸⁰, אמר המגיד לרבינו

78) לקו"ד ח"א קא, א.

79) ראה גם לקו"ש ח"י (ע' 100 ואילך. ע' 106
 ואילך) מה שאמר הה"מ בשבת לפני הסתלקותו
 ושייכותו ל"ט"כ ולהפצת המעינות חוצה.

80) לשון התקו"ז (ת"ז בסופו). ובהקדמת
 מקדש מלך לזהר: "יתפרנסון... כשיפורש להם
 אמיתות מאמריו כו'. ובכסא מלך (לתקו"ז שם):

בדרא בתראה דוקא קרוב לימות המשיח כו' (אף
 אשר) זה כמה מאות שנים שנתגלה כו' (כי
 הלימוד צ"ל דוקא באופן של) יתפרנסון כו'
 יפורשו מאמריו העמוקים בהקדמות שגילה האר"י
 זלה"ה כו' שיבינו כו' כי הולמד גירסא בעלמא
 הגם שיש לו שכר טוב כו' עכ"ז הסגולה דבגיני'
 וקראתם דרור היא כשיתפרנסון וילמדו פירושי
 המאמרים כו'. – ראה גם כן הקדמת הרח"ו לשער
 ההקדמות.

